

MARQUES DE BIBLIOTECA

Sense que ho hagi pogut contrastar, vaig llegir en una ocasió que l'ex-libris, aquesta vinyeta que ja a l'època medieval es fixava a la part interior de la tapa del llibre i que servia per identificar el propietari d'una biblioteca particular, monacal o eclesiàstica, tenia una altra funció que la de donar fe d'un patrimoni i d'una certa noblesa material i espiritual. No ens hauria de cegar aquesta única possibilitat. Més enllà de la convenció establerta, complia un altre paper encara més excoent i refinat. Hom diu que també s'emprava, en un codi secret, per mantenir a ratlla els lectors massa curiosos o els lladres de còdexs i patracols en unes èpoques reculades en què els llibres anaven escassos i eren molt cars. Com succeeix en aquell episodi d'*El nom de la rosa* del semiòleg Umberto Eco,

el paper i la tinta dels ex-libris miniats contenien un verí que expurgava de tot vestigi d'existència als tafaners que gosaven tocar-los amb els dits. Jo que sóc home de pau i tinc una biblioteca més aviat discreta en nombre i valor de volums, que no he heretat cap escut nobiliari, vaig decantar-me per il·lustrar els llibres que més m'estimo amb un ornament mig plagiat de l'impressor francès del renaixement, època en què l'home és mesura de totes les coses, Christopher Plantin, que en 1549 va establir-se a Anvers, i que amb el temps es convertí en l'editor més important del nord d'Europa. Una vegada que vaig tenir a les mans una de les seves múltiples i acurades publicacions vaig fixar-me en la divisa de les seves obres, un compàs situat sobre un llibre amb el lema *constantia et labore*, i amb més freqüència: *labore et constantia*. En el treball intel·lectual, a una escala evidentment molt més modesta que

la de Plantin, en la mesura del possible, em reconec constant i voluntariós. M'imposo un discret i constant horari que m'allunya del mot desig. Una altra cosa són els resultats. Per aquesta vocació llibresca sóc capaç de perseguir hores i hores aquest vell instint fabulador que sempre he trobat en els llibres, fins i tot en els més àrids. Des de fa quatre mil anys abans de la nostra era fins a arribar a l'ordinador els llibres són com un bosc amb múltiples variants. Pel que fa al valor simbòlic del compàs vaig figurar-me que aquest instrument obert significava una desclosa mental, la curiositat que sempre has de tenir per un saber canviant que es multiplica en l'infinit. En aquesta posició el compàs m'obria i em dibuixava altres mons mentals que es fan penetrables en el curs de la lectura. Com em deia una

vegada un mestre d'escola, la lectura apassionada exigeix cap, colzes i cul per convertir aquella lletra en experiència que la memòria ha de retenir. Algú va deixar escrit que les lletres que formen el motlle dels llibres van ser inventades per tal que nosaltres mateixos poguéssim conversar amb els absents. El llibre, que en temps pretèrits s'havia de consultar encadenat a un pupitre d'una biblioteca monacal, va identificar-se una vegada es popularitzà la impremta amb el segell singular del seu propietari, una peça sempre única, que ens lliga a un home concret, i aquest home en respira els seus signes i sons en el llibre de l'univers de la infinita biblioteca borgiana. Per definir el lligam entre llibre i lector, al segle XVI, Montaigne ja va deixar dit en un dels seus Assaigs: *«Ici, nous allons conformément et tout d'un train mon livre et moi (...) qui touche l'un, touche l'autre.»*

EX - LIBRIS

PEP VILA

PEP VILA
Filòleg